

Llevant

Quinzenari portaveu de l'Associació "Minerva,"-Defensor dels interessos morals i materials d'Artà i sa Comarca

Redacció i Administració Quatre Cantons, 3 ✚ ARTA	Dels treballs publicats ne son responsables els autors NO'S TORNEN ELS ORIGINALS	PREUS ESPANYA { Trimestre. . . 0'50 Ptas. Any. 2'00 » ESTRANGER Doble.	Se paga a la bastreta
Any I	Artà (Mallorca) 1 de Agosto de 1917	Núm. 16	

De la cosa pública

A imitació dels Estats Units del Nord d'Amèrica, que declararen Parques Nacionals les notabilíssimes valls o comellàs de Yosemite, a Califòrnia i d'Yllovstone a las muntanyas Rocosas, s'han volgut crear també a Espanya, per una llei de 7 de Desembre de 1916, Parques Nacionals o siguin llocs o paratges d'excelsa vegetació o extraordinàriament aspres, que l'Estat declarati, amb objecte de favorir les vies de comunicació que hi conduïxen, i de respectar i fer que's respecti la naturalesa dels seus paisatges. la riquesa de la seva fauna i flora, i les particularitats geològiques que contengui, evitant d'aquest modo tot acte de destrucció o desfiguració per la ma dels homes.

A n'aquestes terras orientals de Mallorca no tenim cap d'aquests llocs notabilíssims que puguin ser declarats Parques Nacionals; però tenim paratges i coses que mereixen especialment esment i que convé mancipalitzar o convertir en llocs públics; conservar i millorar; i sobretot donar a conèixer a artanencs i forasters.

Per senyalar aquests llocs preeminentes a la nostra terra; per catalogar-los i reproduir-los descriptiva o gràficament; per procurar la seva conversió de propietat privada a comunal o d'alguna entitat científica o religiosa; i per estudiar sa millora i aprofitaments públics, hauríem de constituir-se tot seguit, alguns homes de bona voluntat d'Artà, Capdepera i Son Servera, amb Junta d'Iniciatives, a imitació de les que funcionen a Zuiza, a Catalunya i a altres parts del mon.

De com hauria de funcionar aquesta Junta, estatut de son regimne, ingressos amb que n'urdir es seu presupost etc., etc., no cal indicar-ho, avui que la vida colectiva i social té ja tantas arrels an aquesta vila.

L'existència i funcionament d'una Junta d'Iniciatives, amb personalitats dels tres pobles, extrenyeria las relacions entre aquests; fondria antics regels; suscitaria el conèxement de las sevas necessitats i aspiracions; i aplanaria el camí per una intel·ligència ofensiva i defensiva per los alts interessos d'aquesta comarca.

Les ventatjes i beneficis dels parques o llocs públics, no poden ser desconeguts de ningú. Serveixen de recreo i d'expansió a les poblacions veinades. Constituïxen un vertader llibre de naturalesa, ubert a totes les intel·ligències. Milloren les costums públiques i la vida civil dels pobles. I son font d'aficions històriques, religioses o científiques.

Els indrets que, al meu entendre, son més notables i dignes d'esser examinats per fer-se jardins y parques públics, son:

Primer: L'Ausina de ses Païses, amb lo seu Castellot.

Aquest monument de l'època neolítica, seria l'ànima d'aquest parque natural.

Bastaria deixar creïxer les ausines fins a fer-se milenaries; aubri-hi caminals i pasetjos; i cuidar de que no's destruis lo que queda del Castellot. També amb el temps podria ser el teatre de natura d'Artà.

Segón: Bellpuig.

Es ahont els il·lustrats tenen més camp per correr.

Ajudats dels documents y escriptures que hi ha p'haver als arxius dels sucesors dels contes de Perelada, hauríem de reconstruir idealment el Bellpuig de l'edat mitjana.

Fet això, caldria estudiar i fer una racional reconstrucció de l'iglesia i convent dels religiosos premostrenses que l'habitaren, conservant les ruïnes que's conserven.

L'abundancia que té d'aigua, faria dels jardins i abres que s'hi plantesin un petit paradís, plé de recorts històrics.

A més de l'iglesia tornada al servici de Deu, fora

convenient instal·lar-hi, aprofitant les construccions actuals, un petit museu i una biblioteca de tot lo referent a Artà i sa comarca, perque, sens dubte, Bellpuig fou el bresol de la nostra vila, i cap altre punt es més digne de guardar les relíquies del passat.

Tercer: Na Nyana, el seu gorc, s'Estanty de sa Torre, es pins de ses vegues, ses covas de s'Heretat, els espedats des cap Vermey i ses torres de na Masot i de s'Heretat.

Quin conjunt més variat d'elements i quina grandiositat!

Com podria embellir-se tot aquest paratge!

S'est ny de sa Torre no crec que ningú l'hagi estudiat ni cuidat dels seus aprofitaments.

A la banda esquerra no hi ha vegetació; sent aixís que es la part més apropiada per les grans avenides i passetjos d'eucaliptus, oms, plateros.

Les sevas aigos podrien servir de criader de truites com els del Convent de Piedra a l'Aragó, o de salmón a les rias del Cantàbric.

De na Nyana a ses covas tot hauria d'harmonisarse, urbanissant lo més apropiat, per ferne, ja que no un parque, un *Sitio Nacional*, amb consonancia al Real Decret de 23 de Febrer d'aquest any.

Els enginyers del nostre Dictricte forestal tincn entés que ho apoyarian.

Qui més hi sàpiga que més li digui i qui més pugui que més hi fassi.

Barcelona 1 Juliol 1917.

M. SANCHO LLITERAS

El lema dels amics d'Espanya

L'amic d'Espanya, el qui vertaderament desitja la seva prosperitat i benestar, ha de posar en la bandera un lema triple: Religió, Ciencia, Educació.

Religió

El problema d'Espanya, es en efecte una cuestió d'ètica social. Estam atravesant una agudíssima crisi moral, i es necessari pensar en rehabilitarnos si no volem caminar cap a la mort. El dir moral val tant com dir Religió, ja que sols aquesta posseïx en els temps actuals la força de direcció humana suficient per posar en vigor una Moral.

Individualment un espanyol es tan ric, si no e-hu es mes, en valors i potencialitats humanas, com un nort-americà, un anglès, un alemany, etc. Però com a ciutadà, com a membre de una societat organizada, es molt inferior a un ciutadà de les societats del Nord; li falten pensaments socials, li falta esperit de cohesió social, no poseïx aquesta solidaritat d'intencions i de actes que es la força de les civilitzacions del dia. Per axò l'Art, que es obra de talent individual se desengrola la vigorós entre noltros, amb lo que pot prescindir de la Ciencia.

Nos fa falta socialisar la nostra conciencia; i la Moral, la Religió, pot donar-mos aquest fruit. La moral no se concep ni te objecte fora de les relacions humanes. El dir Moral, es come dir el meu vehinat; si som comerciant, es com a dir els meus clients; si som mestre, es dir els meus alumnes; si som capellà, es dir la meva congregació; si som politic, es dir els meus electors, el poble. I la Religió Cristiana, en el fondo, es la mes socialisadora que s'ha predicat. Si me demanassin el resumir la essència de les doctrines del Mestre en dues paraules, diria aquestes: *Servici social*. Amant an els homes es com millor se ama a Deu.

La primera cosa que exigex la actual Espanya, malalta i débil es la seva cristianizació, la seva moralizació; comensant tal vegada per recristianizar a molts dels qui s'anomenen cristians, a molts dels mateixos catòlics, els meus jermans en fe. Axí, anulant l'actual

individualisme disolvent que, quant mes concedex amb lo social, es sols unió externa per la protesta i per la negació. se establirà en els espanyols el sentiment de la cohesió social i els seus actes anirán impulsats per mires socials; mos convencerem de que el bé individual no es posible sense el bé social, de que lo qui es mal per un jermà es mal per noltros mateixos, de que trayant sincerament per la salvació i per el millorament del mon, es com millor se labora per la salvació de la propia ànima.

Els resultats que aquest nou sentit social de la vida produirà en la política, en els negocis, en la ensenyansa, en la agricultura, en totes les manifestacions de la vida social espanyola sirán incalculables. Vui donar un sol exemple. Aquests marquesos, ducs i comtes, propietaris d'aquestes grans deveses o extensions immenses de terreno que jo he vist, passant amb el tren, per Andalucía i Extremadura acabarán per convencerse de lo irreligiós, anti-cristià, immoral i antisocial de la seva conducta al retenir aquests terrenos incults, sense que els homes s'aprofitin d'ells, sense que la societat obtengui d'ells amb el seu treball la riquesa an a que te dret. I convensuts de que poren afegir un poc an el benestar d'Espanya, construirán carreteras, camins i canals per regar en els seus dominis i, amb una o altra forma posarán els terres en mans dels qui puguin viure treballant dins ells, en mans, tal vegada, dels qui d'altre manera haurien hagut d'emigrar a l'América per falta de treball. De aquesta manera, aquests marquesos, ducs i comtes, se gonyarán d'una manera real el títol de cristians i amb ell el de bons ciutadans i bons patriotes.

Ala, idò, que el primer lema de la bandera dels qui treballam per la salut d'Espanya o d'alguna de ses parts, sigui Religió, moral social. Axò e-hu diu no un jai qui està prop de la fossa; sino un jova en sa primera juventut, un enamorat de la vida, dels homes i del mon; axò e-hu diu no un que mai ha surtit des poble, sino un qui ha viatjat per Europa i per Amèrica i ha viscut la gran vida intelectual, científica i filosòfica, durant tres anys, en una de les Universitats estrangeres mes potents i atrevides, la de Chicago; axò e-hu diu, no un regat, sino un adorador de la Ciencia.

ELADI HOMS.

Flores del Camposanto

Como blanquecina sierpe
Perdiéndose en lontananza,
El camino solitario
En la noche se destaca,
Bañado por los fulgores
Que desde el cielo derrama
La luna augusta y solemne
De la noche soberana,
Húndese tras el recodo
De una colosal montaña,
Y entre las sombras nocturnas
Se esfuma la cinta blanca
Del camino, como llegando
De la tierra a las entrañas.
Parece la carretera,
En la noche, una mortaja,
Un sudario que circunda
Del alto monte la falda,
Y aunque si tal cosa fuera
No sería cosa rara;
Si fuese en verdad un sudario
Muertos tampoco faltarán,
Que al dar la vuelta a la curva
De la disforme montaña
Los funerarios cipreses
Se yerguen como fantasmas,
Y señalando agoreros

La tierra donde descansan
Restos de innúmeros seres,
De la condición humana
Débil y enteca, parece
Que los cipreses nos hablan.
Es el reino de la muerte;
Mansión de la Intrusa Pálida,
Palacio de la Tristeza,
De la Desdicha morada.
Sepulcro de vanidades,
Fin de la ambición humana;
Nivel de toda injusticia,
Cárcel de cuerpos sin alma,
¡Vergel de humanos dolores,
Tierra en lágrimas regada
Donde florecen los cardos
Que el alma crueles desgarran!
Lugar do empieza la muerte
Donde la vida se acaba,
¿Porqué al pasar por tu puerta
Misteriosa y solitaria
¿Porqué un temblor infinito
Me sacude entera el alma?

D. ESPICANO.

Per material escolar

Com diguerem, al dedicar un número de LLEVANT a la venguda aquí del senyor Inspector de 1.ª ensenyansa don Juan Capó, s'organisa espontaneament una comissió per fer una subscripció entre els artenencs qui viven aquí i els qui viven a fora, a fi de poder recaudar prou per dotar a totes les nostres escoles de material nou i modern. Aquesta Comissió visità uns quants senyors que oferiren de pronta la seva ajuda material. Per certes circumstancies se deixà de continuar les visites i s'ha pensat que per no comprometre ningú, seria mes convenient obrir la llista a la Redacció de LLEVANT aont poden inscriure-se per ajudar en aquella idea tothom, del mes pobre an el mes ric, contribuint cada u amb lo que bonament pugui o amb lo que la seva consciencia li dicti. Així ningú se veurà cohibit i la subscripció serà mes de grat.

Artanencs: Pensem que si noltros mateixos no arreglam aqueixes coses ningú vendrà a arreglar-les. Es una cosa aquesta per la qual ningú hauria de regatejar res. Se fa tot p'els nins, p'els nostros homes de demà, que mos demanaràn conta de lo qu'hauem deixat de fer per ells. Mirau es mestres com se preocupen de orientar-se en els problemes moderns de l'ensenyansa. Fa poques setmanes que tots els d'aquí sense faltarne un, sacrificant ses comoditats i sa bossa anaren a un *Retiro* pedagógic a perfeccionar-se; ara mateix acaba d'arribar el mestre Andreu Ferrer d'un curset de perfeccionament que s'ha fet a Palma.

Si ells, no planyen gastos i sacrificis p'els nostros fills, menos els hem de planyer noltros i hem de voler haver contribuït tots amb el nostre óbol a la regeneració del poble per medi de l'ensenyansa.

El projecte de presupost per dotar de material modern les quatre escoles puja un milenar de duros. Entre tots no es res. Si volem el ferem.

En el pròxim número de LLEVANT comensarem a publicar la llista de subscriptors que avui ja va creixent.

Es dobbés al tenir se recuits s'entregarán al senyor Inspector i ell ferà la distribució del material així com cregui convenient.

Vaja, idó, a veure si creix rapidament.

Tarda literaria infantil

El dia 15 de Juliol en el convent dels PP. Franciscans d'aguesta vila i amb motiu de la festa de Sant Tarcici, se va fer una tarda literaria amb es repartiments de premis.

L'acte tingué lloc dins l'escola a la presidència del qual hi havia les autoritats civil, eclesiástica i judicial, com també altres distingides persones.

Se comensà a les 6 del capvespre amb un llarg i hermós discurs que va llegir el president de l'Adoració nocturna en Gabriel Massanet, qu'al acabar va esser molt aplaudit.

Després tots els nins i nines que formen part de la Secció de *Tarcicis*, cantaren algunes cansonetes que foren molt ben escoltades per la concurrència, i les aplaudiren fortament.

Els nins del Col·legi recitaren cada un una o mes poesies, unes satíriques, altres xistoses i altres mes series; alguns digueren diélecs altres recitaren rondalles. Tots heu feren molt be i els assistents an aquell acte quedaren satisfets, manifestant-ho amb sos continuats aplaudiments.

El P. Fr. Gabriel Tous qu'havia estat el predicador del dematí, va fer el discurs final, donant gracies a tots i oferint an es nins i nines per son progrés i cons-

tancia en la vida, una bandera amb el lema *Excelstor* a fi de que no s'aturin mai, elevant-se sempre cap a l'ideal suprem de sa virtut i de s'educació. Fou aplaudit llargament.

Com a final del acte atgüns nins alumnes interns del convent feren una comedieta titulada *Per no entendre el Castellà* que va esser ben dita especialment p'el qui feia de protagonista, i molt celebrada per la concurrència.

Enhorabona als organitzadors.

Llevant i Mitjorn

Parlèm de s'altre dia, com aquell qui diu.

Es mestre d'escola des Mitjorn gran. Don Jeroni Roig Adrover, nadiu de Santanyí, passà, per ascens, a mestre de s'Escola d'Artà, que va regentar fins que, havent-li arribada s'edat reglamentaria, prengué es retir, tornant a Mitjorn gran, avont tenia ca seva. A mes de s'edat, que hi era, anava primetjant de salut. Fa dos anys que passà d'aquest mon a l'altre: al cel lo vejèm Amen.

Era un sant homo, un tròs de pa. Deixà boníssimes recordances a Llevant i a Mitjorn.

**

Parlèm d'ahir.

Al deixar mestre Roig, que sia al cel, s'Escola d'es Mitjorn per a encarregar se de sa d'Artà, vengué d'Artà per a regentar interinament s'Escola mitjornera, un joenet, resolt determinat trabador... No l'anomèn, perque no 'm faixi arresti i perque tots, llevantins i mitjorners, el coneixèm. Un parei d'anys després guanyà per oposició s'Escola, i an es Mitjorn gran va passar uns quants anys fent escola i bons escolans, i fent Mitjorn: caixa d'estalvis, societat de socors mútuos, banda de música... i fins i tot un periòdic quincenari: *Llum Nova*, açò es: sa Surtida des Sol: *llevant...* amb minúscula.

**

Parlèm d'avui.

Si us trobau an es Mitjorn gran un diumenge o dia de festa manada, que hi hagi *Rosari pes carrer*, (*Rosari públic*); oirèu al Senyor Rector que l'entona: «Pa-re nos - tre qui estàu-an el cel...» sapiguen que sa tonada, esdevinguda popular i casi ritual per als rosaris pes carrer; sa tonada de *Pare nostre*, *Ave Maria*, i *Gloria Patri*, es obra des mestre de qui parlàm, que avui es mestre des llevant mallorquí, i mestre i l'amo de LLEVANT d'Artà.

No l'anomenaré, perque no 'm faixi arresti i perque tots, llevantins y mitjorners, el ben coneixèm, i que uns i altres el tenim per paísà, per germà, per bon mestre.

FRANCESC D'ALBRANCA.

Mitjorn gran (Menorca) 9 de Juliol.

Acte trascendental

Moltes de vegades lo millor es lo que queda mes ocult; lo de mes importancia es lo que manco es reparat.

Durant la passada quincena ha tingut lloc dins Mallorca un acte molt digne de que tothom el conegui per la transcendencia que pot tenir. Se tracta de la Asamblea que en el Santuari de Lluch varen celebrar els mestres d'escola de la 2.ª zona de Mallorca dirigits p'el digne Inspector don Juan Capó.

Aixó a un temps tan calorós en que son tant molestels els viatges, després de un any de treball dins ses escoles respectives, quant ses lleis de s'Estat concedeixen descans an es mestres, acudir tots a la cita dels Inspector, pagant-se cada un els seus gastos, i reunir-se en Assamblea i treballar amb tota activitat, aixó, vaja, es un acte que no estam acostumats a veure i sorpren, molt mes quant tots sabem que sa bossa des mestres no sol arribar molt amunt.

Saben qu'a Lluch s'hi treballa intensament en una partida de questions pedagògiques que entusiasmaren an es mestres i els orientaren en les corrents modernes. D'aixó totes les escoles s'en beneficiaràn; enguany mateix ja se reculliràn fruits d'aquexa llavor allà escampada en l'intel·ligència i en el cor de cada un dels mestres.

Els periòdics n'han publicades llargues ressenyes per aixó i per tenir poc disponible deixam de fer-ho noltros, però volem manifestar el goig que mos ha produït veure com d'Artà heu han acudits tots els mestres, i casi tots els de la *Comarca de Llevant*. Els pocs que deixaren d'anar-hi tenien motiu mes que suficient, motius de salut.

El mestre don Andreu Ferrer, Director d'aquex quincenari, va desenvol·lar allà un tema sobre l'institució «Minerva» qu'aquí te fundada.

Sia per tots l'enhorabona.

Carta

Amb motiu d'una quartilla publicada en el n.º 14 d'aquest quincenari amb rebut aquesta simpática carta.

J. M. J. Fr.

Deu mos dó paciencia y la seva santa pau. Amen. Molt apreciat senyor Director de LLEVANT: He lletgit en el núm. 14 del seu periodic, l'article «Un mot que no 's pot perdre» den *Prudenci Flama* qui m'oblíga a donarlos s'enhorabona mes coral a vosté, an en Prudenci y a tota la Redacció de Llevant qui fa causa comuna amb sos defensós del dulcíssim Nom de Jesús.

Veig amb gust que, com a bons tradicionalistes no renegau de la santa tradició dels nostres pares, y lo mateix qu'ells deis Amen. *Jesus* després del *Nostro pa*, del *Santa Maria* i al senyarvos; sens que vos ampaigueu de certs modernistes de gust molt raro qui creven tocar amb un dit al cel perque han despenjat es *Jesús*, i se tenen per molt sabuts perque han après a gonyar manco indulgencies qu'els qui anam amb l'entigua. Quines coses, gran Senyor!

Lo que l'hi he d'advertir es que suspit que no sien tantes ses indulgencies com ses que anuncia el mestre bon company de Sa Pobla, després d'haverli donat jo mateix peu per dirho.

Indulgencia de 25 dies concedí el Papa Clement XIII, dia 5 de Setembre de l'any 1759 per cada vegada que se diu *Jesús*, de modo que així mateix heu paga.

Lo que n'hi ha un altra també de 25 dies per tots aquells qui ensenyan a pronunciar amb frecuencia els dulcíssims noms de Jesús i de Maria; i per tant voltros, en el meu concepte, vos feis acreedors an aquesta gracia cuant aconseiau an els lectors de «Llevant» que digan *Amen Jesus*.

Enhorabona, idó. Qu' el Bon Jesús vos don coratge y benehiesca vostra publicació tant com desitja vostro germà amb b. j. q. b. v. m.

Fra Francesc Fornés.

Lluchmajor 14 de juliol de 1917.

Programa

Programa de les festes que se celebrarán els dias 5, 6 i 7 d'Agost amb honor de la Transfiguració del Senyor, Titular de la Parroquia, i a la Verge de S. Salvador, Patrona d'Artà.

Dia 5 a les 8 del vespre solemnes completes a la parroquia. A les 10 revetla amb música en el mirador del Oratori de la Verge.

Dia 6, diada per una banda de música. A las 10 acompanyada de la corporació municipal an el temple aont després de tercia se celebrará Misa solemne, en lo qual predicará Mosen Lluis Crespi Pvre. de Sineu. A las 12 corregudes de nins, homos, i bestiar de cabestre an escós amb els premis acostumats. A les 5 del capvespre completes solemnes en l'Oratori de Sant Salvador després de les quals se ferà el tradicional i tipic ball de sa cisterna. A les 9 del vespre concert musical a la Plassa del Rei En Jaume (Plassa nova) i després ball de pagés, en la dita plassa.

Dia 7, diana. A les 10 acompanyada del Ajuntament i Obreria per anar a l'ofici que se celebrará a San Salvador i en el qual predicará el Rnt. Mossen Gabriel Muntaner, Rector d'aquesta parroquia. A las 12 corregudes en el Cós com el dia anterior. A las 9 del vespre, focs artificials a la Plassa de don Antoni Maura (Trespolet) amb música.

La capta general se ferà el dia 4 a les 8 del mati per esser festa dia 5.

El sobrant que resulti després de satisfets els gastos de la festa se repartirán en els pobres en bonos de carn, pa i arrós. El repartiment se ferà dia 5 a les 6 del capvespre a la Sala.

Per especial concessió de S. S. el Papa Benet XV, dia 7, festa de la Verge de S. Salvador; els feels, que haguent confessat i combregat, visiten l'Oratori de la Verge, podrán gonyar indulgencia plenaria pregant per les intencions del Papa.

Embuís

Com cada any en aquest temps, comensam a sentir sa falta d'aigo; aquest no ha volgut faltar en es companyerisme i també mos presenta es problema per sa resolució; es un fet estrany lo que passa, surtint de sa font es mateix roí apenes s'escampa pes poble, i si be es vé, que se podria atribuir a un major consum ara a l'estiu, el fet no guarda relació, el mal es a altra banda i no siria rarsa trobarlo a defectes de canalisació.

El nostro Batle sembla que te el propòsit d'arreglar-ho, i an aquest fi l'Ajuntament va nomenar un me-

pleat intel·ligent perquè cuidi de tot lo qui se relaciona amb l'aigo, bona voluntat no les ne falta, Deu fassi que per be des poble, trobin la solució.

**

La higiene pública s'ha posada a molt bona altura, amb les disposicions de sa nostra autoritat. S'han corregit una partida d'abusos i anam a ma de veurene d'altres destorats; n'hi ha un molt arrelat i es el tirà ribellades d'aigo bruta pes carrers, la gent e-hu fa amb innocència, se tracta de candidats petites qui prest se secarán, però... no s'esborrarán (com si els microbis haguessin de menester un safreix per navegar! Ses crides no se senten per sa Plassa, Centró i Plasseta; no les convé.

**

Uns quans fadrins d'assó carregats de pretensions, per qüestions qui no fan gens de pes, s'entretengueren un vespre de la setmana passada en donar un espectacle d'aquets tan poc edificants i propis de *pinxos*, material que no coneixiem dins Artá. Mes valdria que enlloc de fe fer tala a sa llengo la tenguessin gordada i ne arribarien a rossegarse per sa terra umplint d'afronta an es poble.

**

No hem arribat a aclarir si o no se celebrá l'Assamblea de Parlamentaris. Segons la *nota oficial* ni tan sols se reuniren. Segons ha confirmat la premsa de Barcelona, se reuniren, deliberaren i... e-hi va anar un delegat per disoldre-la, però... feren temps i ni anaren dos mes abans des governador, el qual per últim la disolgué.

Axó s'ha dit. Tú lector, pren sa contarella que mes t'agradi i fe els comentaris an el teu gust; el temps tot e-hu descobrirá.

**

Está ben provat que ses *pusses* son dels insectes propagadors de ses febres; com xupen se sanc, amb facilitat duen es m crobi d'un malalt a un qui está bó, fentli un deliciós present. Per axó artanencs ara qui e-hi ha qualque febre, convé que extremem sa guerra que sempre hem feta a ses pussés, empleant tots els elements de trinxera que la gran guerra a descobert, i no descuidem gens ses mosques que fan molt mes matx que aquelles.

Filicúmis

Vida Social

Caixa Rural

La nostra primera entitat celebrá Junta General ordinaria dia 25 festivitat de S. Jaume, baix la presidència del Rnt. Sr. Rector i amb assistència de molts pocs socis.

S'aprová l'acta de la anterior sessió.

Després la Comissió nomenada per estudiar si o no era convenient acudir-se a la Llei de Sindicats i modificar estatuts i reglament doná conte dels seus treballs. Creu que el reglament no pot entrar dins la referida Llei i pareix clau deduit de consultes fetes que la Caixa pot funcionar com a Caixa d'Estalvis, però sense haver fet un estudi mes detingut i donades les circumstàncies actuals creu dita comissió no es convenient modificar res.

El President del Consei d'Administració fé recordar que donades les circumstàncies anormals perquè atravessa el mon que posaven en perill les institucions de crèdit, la Caxa va acordá ara fa uns dos anys augmentar els interessos an els prestamistes del 4 i mitj an el 6 p^g, però com els estatuts prohibeixen demanar mes interès que an el 5 p^g se votá aquest augment com a impost transitori, e-hu fa recordar perquè creu que perllongar per mes temps aquest augment, semblaria que la Caxa vol viure fora llei, ja que lo transitori suposa que se fa per sortir de moment d'un apuro i cercar després els medis per legalisar sa situació, per lo qual creu que s'unic remei es reformar els estatuts i reglament amb so sentit de que la Caxa no estigui fermada respecte an els interessos que fa an els imponents i els que li fan els prestamistes.

S'acordá que el Consei proposin a una J. G. crida a apropósit les reformes que creguin pertinents.

El mateix President, se dolgué del poc increment que pren el Sindicat que si es degut a la falta de dobles tal vegada convendria que sa Caxa li facilités lo necessari per comprar un tren de maquinaria agrícola i altres elements perquè se pugui desenvolupar. Tal volta seria convenient, digué, que a dins sa Directiva e-hi entrás element jove, que com a tal vol esser mes emprendidor.

Lo exposar pel President va esser del agrado de tot hom, que creuen que axó siria un dels medis per donar vida a l'Institució.

Relligioses

Parroquia

Dia 6.—Festa de la Transfiguració del Senyor, Titular de la parroquia.

Oratori de S. Salvador

Dia 7.—Festa de la Verge, Patrona d'Artá.

Convent dels PP. Franciscans

Dia 1.—A les 12 obertura del Jubileu de la Porciúncula. (aquest jubileu també es pot gonyar a la Parroquia.)

Dia 2.—Festa solemne de Nostra Senyora dels Angels, a les 9 i mitja, tercia i missa cantada amb sermó per Mossen Andreu Servera de Ciutat. A entrada de nit exposició menor, corona i lletania de tots els sants.

Dia 16.—Festa solemne de S. Roc, a les 9 i mitja tercia i missa solemne amb sermó per el P. Antoni Moger del Convent de S. Francesc de Palma.

Ajuntament

Sessió ordinaria de dia 15 de Juliol

En aquesta sessió se prengueren els següents acorts:

Aprová l'acta de la anterior.

Aprová una partida de contes conforme el dictamen donat per la Comissió de presuposts.

Aprová la subvenció a l'Hospital de Sta. Rosa d'aquesta vila i demés gastos i llogués que tenen consignació fixa i determinada en el presupost vigent.

Se facultá a s'apoderat de s'Ajuntament a Ciutat perquè fassi ses gestions necessaries per subsanar una equivocació de nom de una lámina que poseex l'Hospital i cobri els interessos venuts.

Autorisá a Juan Bonnin i Picó perquè tregui material des Torrent des Millach baix de sa vigilància des Batle.

Autorisá al Sr. Batle perquè designi un representant de s'Ajuntament per concorre an els actes que se han de celebrar a Manacor per asuntos relatius a sa Presó des Partit Judicial.

Acordá donar surtida a s'aigo que sobra d'un registre.

Acordá arretglar ses portetes des registre municipal d'aigo, i arretglar sa canyeria de test que la condueix a sa cantina des carrer de Ses Parres.

Vist es parer de sa Comissió de ventes, s'acordá que sa can procedent d'animals que estan declarats bons pes veterinari no poren entrar pels seus propis peus an es matadero, sigui venuda a lloc separat, haguent senyalat devant Ca'n Gili a sa Plassa.

El Sr. Batle doná conta dels treballs fets per els caminés durant la setmana anterior.

Sessió ordinaria del dia 22

Haguent vist que sa caseta que guarda sa vàlvula de sa canyeria pública a Na Caragol fa nosa per s'urbanisació d'aquella finca, s'acordá posar-la en condicions.

Vegent que el fiador está conforme s'acordá aprovar la substitució de arrendador des corral municipal Andreu Tous Gelabert per En Miquel Oliver Gayá.

Se nomená comisionat el Secretari per efectuar s'ingrés en caxa dels mossos des reemplaç actual.

S'acordá que en sa confecció des pressupost extraordinari se consignin una quantitat per subvencionar la construcció de cisternes.

Se nomená caminé interi a n'Andreu Tous Gelabert.

Per no molestá tot es poble quant se ha de enviar aigo a Sta. Catalina s'acordá pendreria d'abans del montant aprofitant una canyeria de plom cedida per alguns propietaris.

S'acordá comprar uns 45 m. de tuberia de plom per arretglar sa canyeria des carrer de Ses Roques i des de Ses Parres.

Crónica

Dia 16.—Un parei de fadrins, enredats de fret, fent exercicis de garrot y corretja, tengueren sa desgracia que a un d'ells li pujá sa sanc an es cap i amb un manec de cávec va fer un trenc a s'altre.

Dia 17.—En Juan Pastor (a) Vives, qui amb so carro fa feina a ses obres des tren, traginava pedres de ses qui serveixen per edificar es pont des Molí d'En Salom i tengué sa desgracia de que, amb una mosquetjada, es mul perdé s'equilibri i li caigueren una després s'altra, demunt ses anques dues pedres d'uns quinze quintars cada una, deixant es mul impossibilitat per fer feina.

A Garrotxa provincia d'Almeria ha mort na Margalida Torres (a) Baroi, aont vivia en companyia del seu homo carabiner. Ha dextat un infant A. C. S.

E hi ha molts de malats, ses calors segurament no son estranyes a s'epidemia, dominen es malats de ventre especialment febriles géstrigues, emperó G. a D. no duen malicia.

Dia 22.—El veiet Juan Sureda (a) Porret de Na Caiola va caure an es portell de Ses Quintanes y se feu dues ubertes an es front que li foren curades pel metje Don Sebastia Blanes. A una li hagué de doná sis punts.

Cala-Retjada, l'estació estiuenca de Capdepera, está ara en el seu ple, se pot dir que no e-hi ha cap caseta tancada i les fondes están plenes de gent qui acudex a passarhi els mesos de calor, e-hi va gent de per tot, en aquest darrers anys porem senyalar una partida de families de Manacor i Sineu, altres de Catalunya i fins de Madrid; algú li diu *Petit Biarritz* i es axí com si va. Llástima que l'Ajuntament de Capdepera e-hu tenguí tan abandonat.

Els fabricants de conserva d'aubercocs han acabat ses tasques; degut a sa falta de lluna els preus han estat baxos, s'han pagat a 6 pts. es quintá.

Els agricultors segueixen fent la recuïda de grans; ara darrerament en senten bastants qui se quexen de l'anyada, de manera que, si es axí, no passarà de regular la que fins avui pareix bona.

Hem tengut es gust de saludar an el nostre amic el distingit metje D. Rafel Q. Blanes i Blanes el qual després de haver passat uns mesos a Soler, ha resolt traslladars-hi definitivament i mos ha encarregat el despedissem de tot-hom en general, ja que li ha estat impossible fer-ho personalment. Cumplim amb gust son encàrrec i al mateix temps que sentim la seva determinació li desitjam bon acort per cumplir la seva delicada professió.

Segueixen es seu curs, adelantant sempre, ses obres d'explanació des ferrocarril. An es nostro terme casi se pot anar per tot sense sortir des camí. Es Pont te sa volta casi acabada.

Dia 25 arribá procedent de Buenos Aires el nostre amic D. Jaume Joy Pastor vengut per passar una temporada amb sa estimada mare D.ª Maria. Mos du noticies dolentes sobre s'intervenció de l'Argentina en la gran guerra, el país no está satisfet, ni de molt. Es trist veure tants de cors corromputs que enlloc de apagar posen llenya an el fogaró. La crisi del treball es horrosa, per tot se veuen estols demanant pa o feina, correguent per tots els pobles i passant ses mil privacions. El comerç no se n'ha temut tant.

A Son Carrió en el tros de explanació de la via del ferrocarril que dirigeix mestre Juan Ferrer d'Artá, e-hi hagué dia 14 una molt sensible desgracia. Havien pegat foc a un parei de barrobins però un d'ells no s'havia desperat, passá una estona i un tal Botó barrobíné germá des capatás a pesar de qu'aquest el desconsellava volgué rebuidar lo, però en tant mala sort que mentres heu feia se desperá, rebotent-lo enfora molt mal ferit, morint al cap de vintiquatre hores. Deixá esposa i dos infantons; tenia trenta cinc anys. Al cel sia. Son molts qui alaben lo que se desteixinaren els empresaris per atendre'l i procurar adobar lo fent acudir un metge de Manacor i el de Son Servera.

Registre

Naixements

Nins 3.—Nines 4.—Total 7.

Defuncions

Margalida Mascaró Cursach (a) Fornera Reya, de 82 anys, viuda, de malaltia de cor.

Juanaina Ginard Pons (a) des Molí d'en Leu, de 80 anys, viuda, de malaltia de cor.

Resum: 0 homos y 2 dones.—Total 2.

Al cel sien tots

Matrimonis

Dia 14 de Juliol.—Andreu Tous Genovard amb na Magdalena Llinás Carrió.

Dia 15 de id.—Tomás Ribot Vaquer amb n' Antonina Tous Massanet.

Total 2.—Que puguin estar molts d'anys plegats!

GRAN COLMADO ARTANENC d'en GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

SE VENEN BONS I BARATO

Comestibles de tota casta, licors, dolces, galletes, etc., etc. : : : Grandiós surtit de Perfumeria

Aquesta casa es s'unica depositaria dins Artá del celebrat ANIS TUNEL

Fixau-vos be en sa Direcció: CARRE DE PALMA, 3-ARTA

S'agencia Bujosa (a) Ganancia serveix amb esment, puntualitat i barato qualsevol encàrrec se li fassa per ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá: Carré de Pama, n.º 3

Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

GRANDES ALMACENES **SAN JOSE** DE Ignacio Figuerola

Sastreria, Camiseria, Merceria, Zapateria, Pañeria,
Laneria, Pañoleria, Lenceria,
Generos de Punto, Sederia, Articulos para Viaje

OBJETOS PARA REGALO

Depósito de máquinas parlantes PATHEFONO

PRECIO FIJO

CENTRAL: Brondo, 79, 11, Borne 118

TELEFONO, 217

NO IMPORTA mai més sortir d'Artá per vestir de sastre EN LA **SASTRERIA** D'EN **JUAN FUSTER**

se taïen i cusen tota casta de vestits d'homo
a la moda i a gust de cada qual

Direcció: Botavant, 14 * ARTA

NO COMPREU CAFE que no passeu abans per sa botiga d'en **JAUME CABRER** que'l té bo i fresc.

Allà hei trobareu tota casta de
comestibles i a tot preu.

Arrós, verdures, patates, etc., etc.

Carré de Antoní Blanes Juon (antes Puput)

Mestre Arnau Casellas (a) Garameu VEN A TOT PREU Vins de taula i Vins blancs DE SA DAVESA Recta, 8 ARTA

FARMACIA DE **LLORENS GARCIES** OBERTA A TOTES HORES Vins i aixarops medicionals Aixarops de cues del Dr. Morey preparat amb erba euquera d'Artá. PLASSETA D'ES MARKANDO

GRAN BOTIGA amb género de tota casta i a tot preu; calat fi i de moda **A CANA VIVES** Carré de Parroquia, 1

CAP BOTIGA ven en millós condicions que sa d'en **JUAN VICENS (A) JAN** Tota casta d'articles, comestibles, galletes, etc. Es representant de sa Perfumeria L. CACCIO Té depósit de MAQUINES DE COSIR **PAP I AUCONS** com també tota casta d'instruments musicals, guitarras, bandonies, etc. DIRECCIÓ: ALCARIOT, 3

EBANISTERIA MODERNA DE **MIQUEL MOREY** Mobles fins de tots els estils p'el parament de casa Especialitat en cordats de cadires a l'antiga Pintats i decorats fins, de tots els gusts Carré de la Parroquia, 7 • ARTA

Llibres d'ocasió
S'en venen en aquesta
Administració
Quatre Cantons, 3

UN SENYOR

Vol vendre una His-
toria Universal d'en
Cesar Cantú; 43 toms
bellament enquadernats,
planchas d'orades,
casi nous a bon preu.

Informarán en aquesta
administració.

Rondaies de Menorca per

Andreu Ferrer

Un volum en 4^{art}

2 PESSETES

Demanaules a la llibreria de

FERRER Y SUREDA
ARTA

En aquesta Administració
podeu encarregar
tota casta de
IMPRESOS

Se serveixen amb prontitut

Llibreria, Papereria i Centre de Suscripcions DE **FERRER Y SUREDA** aquí trobareu paper de tota casta a la menuda i en gros, plecs, libretes, tintes, llapiceria, etc. Llibres escolars i religiosos A PREU DE CATALEC s'encomanden de tota casta en tota puntualitat QUATRE CANTONS, 3

DISPONIBLE